

Sygn. akt I C 382/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia SO Ewa Tomczyk

Protokolant Dorota Książczyk

po rozpoznaniu w dniu 17 marca 2016 roku w Piotrkowie Tryb.

na rozprawie

sprawy z powództwa A. T. (1)

przeciwko J. J. (1) i W. J. (1)

o zadośćuczynienie w kwocie 600.000 zł

1. zasądza od pozwanej J. J. (1) na rzecz powódki A. T. (1) kwotę 3.000,00 (trzy tysiące) złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 marca 2016 r. do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałej części;
3. umarza postępowanie w zakresie kwot po 200.000 (dwieście tysięcy) złotych;
4. zasądza od powódki A. T. (1) solidarnie na rzecz pozwanych J. J. (1) i W. J. (1) kwotę 3.698,00 (trzy tysiące sześćset dziewięćdziesiąt osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
5. przyznaje radcy prawnemu R. M. prowadzącemu Kancelarię Radcy Prawnego w B. z rachunku Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. kwotę 4.428,00 (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem) złotych tytułem pomocy prawnej z urzędu udzielonej powódce A. T. (1).

Sędzia SO Ewa Tomczyk

Sygn. akt I C 382/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 20 marca 2015 roku sprecyzowanym pismem z dnia 25 maja 2015 roku (k. 34) powódka A. T. (1) wyniosła zasądzenie od J. J. (1) i W. J. (1) kwot po 100.000 zł wraz odsetkami wysokości 8% od dnia 15 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych. Pełnomocnik powódki sprecyzował, że powódka dochodzi zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych oraz za wywołanie rozstroju zdrowia w związku z długotrwałym i wieloletnim nękanieniem powódki przez pozwanych oraz jej pobiciem (protokół rozprawy – k. 173).

Pozwani wniesli o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu wg norm przepisanych (k. 71).

Pismem procesowym z dnia 6 listopada 2015 r. powódka rozszerzyła powództwo do kwoty po 300.000 zł od każdego z pozwanych (k. 117 odwrot).

Na rozprawie w dniu 17 marca 2016 r. pełnomocnik powódki popierał powództwo do kwoty po 100.000 zł od każdego z pozwanych i cofnął powództwo ponad tę kwotę wraz ze zrzeczeniem się roszczenia, na wypadek gdyby powództwo nie było uwzględnione wnosił o nieobciążanie powódki kosztami procesu oraz o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu wobec faktu, że koszty te nie zostały pokryte w całości ani w części (protokół rozprawy – k. 173).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka A. T. (1) i pozwani J. J. (1) oraz W. J. (1) zamieszkują w R. w bloku przy ul. (...)– w lokalu nr (...) mieszka powódka, zaś nad nią, to jest na 1 piętrze w lokalu nr (...) mieszkają pozwani. Pomiędzy stronami od 1997 roku istnieje konflikt na tle relacji sąsiedzkich, obie strony dokuczają sobie, donoszą na siebie nawzajem w różnych pismach kierowanych do Policji, Prokuratury i Sądu. Powódka jako źródło złych relacji z pozwanymi wskazała fakt zalania jej mieszkania przez pozwanych i brak oczekiwanej przez nią reakcji ze strony pozwanych na ten fakt, w szczególności zaprzeczenia przez nich wyrządzenia szkody i odmowy jej naprawienia.

(dowód: przesłuchanie stron - k. 174 – 177, pismo Komendy Powiatowej Policji w R. – k.51 wraz z załącznikami k. 52-61 w aktach sprawy Sądu Rejonowego w Radomsku sygn. akt II K 233/12)

Toczyło się szereg postępowań w związku z konfliktem z pomiędzy stronami, w których wydawane było następujące decyzje organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości:

- postanowieniem z dnia 14 lutego 2010 r. (data zatwierdzenia) Prokuratura Rejonowa w Radomsku odmówiła wszczęcia dochodzenia w sprawie Ds. 172/11 dotyczącego naruszania miru domowego i gróźb karalnych kierowanych pod adresem A. T. (1), tj. o czyn z art. 190§ 1 kk i 193 kk - z uwagi na brak danych dostatecznie uzasadniających popełnienie czynu zabronionego,
- postanowieniem z dnia 25 października 2011 r. (data zatwierdzenia) Prokuratura Rejonowa w Radomsku odmówiła wszczęcia dochodzenia w sprawie Ds. 3033/11 dotyczącego znęcania się fizycznego oraz psychicznego przez W. i J. i ich syna A. J. (1) nad A. T. (1) i jej psem tj. o czyn z art. 207 § 1 k.k. - z uwagi na brak danych dostatecznie uzasadniających popełnienie czynu zabronionego,
- postanowieniem z dnia 23 grudnia 2011 r. Prokuratura Rejonowa w Radomsku odmówiła wszczęcia dochodzenia w sprawie Ds. 3606/11 dotyczącego a) naruszania miru domowego A. T. (1) tj. o czyn z art. 193 kk oraz b) spowodowania obrażeń ciała u A. T. (1) tj. o czyn z art. 157§2 kk z uwagi na fakt, iż czyn a) nie zawiera znamion czynu zabronionego zaś czyn b) jest przestępstwem prywatnoskargowym,
- postanowieniem z dnia 24 maja 2012 roku Prokuratura Rejonowa w Radomsku odmówiła wszczęcia śledztwa w sprawie Ds. 760/12 dot. usiłowania zabójstwa A. T. (1) o czyn z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 148§1 kk - z uwagi na stwierdzenie, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego,
- postanowieniem z dnia 24 marca 2010 r. (data zatwierdzenia) Prokuratura Rejonowa R. odmówiła wszczęcia dochodzenia w sprawie Ds. 451/10 dot. znęcania się fizycznego oraz psychicznego przez J. i W. J. (1) nad A. T. (1) tj. o czyn z art. 207 § 1 kk - z uwagi na brak danych dostatecznie uzasadniających popełnienie synu zabronionego,
- postanowieniem z dnia 12 marca 2011 r. (data zatwierdzenia) Prokuratura Rejonowa w Radomsku odmówiła wszczęcia dochodzenia w sprawie Ds. 451/12 dot. gróźb karalnych kierowanych pod adresem A. T. (1) r. tj. o czyn z art. 190§ 1 kk- z uwagi na brak znamion czynu zabronionego. Pokrzywdzona na decyzję Prokuratora wniosła zażalenie. Sąd Rejonowy w Radomsku postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2012 roku w sprawie VI Kp 0/12 zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy,

-postanowieniem z dnia 20 lutego 2012 r. (data zatwierdzenia) Prokuratura Rejonowa v R. odmówiła wszczęcia dochodzenia w sprawie Ds. 452/12 dot. uszkodzenia ciała A. T. (1) dokonanego przez J. J. (1) tj. o czyn z art. 157 § 1 kk oraz dot. znęcania ię fizycznego oraz psychicznego przez J. i W. J. (1) nad A. T. (1) tj. o czyn z art. 207 § 1 kk – z uwagi na to, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone,

- wskutek zawiadomienia syna pozwanych A. J. (1) Komenda Powiatowa Policji w R. prowadziła postępowanie w sprawie RSOw 242/11 przeciwko A. T. (1) o czyn z art. 124 § 1 k.w., a polegający na uszkodzeniu poprzez porysowanie samochodu osobowego należącego do A. J. (1), a dokonanego w dniu 8 czerwca 2011 roku przez A. T. (1), prawomocnym wyrokiem z dnia 15 marca 2012 roku w sprawie VI W 639/11 Sąd Rejonowy w Radomsku uniewinnił A. T. (1) od zarzucanego jej czynu,
- postanowieniem z dnia 23 lipca 2012 Prokuratura Rejonowa w Radomsku odmówiła wszczęcia śledztwa w sprawie Ds. 829/12 dotyczącej składania fałszywych zeznań w toku postępowania przygotowawczego w sprawie RSOw 242/11 oraz przed Sądem Rejonowym w Radomsku przez W. J. (1) w sprawie VI W 639/11 przeciwko A. T. (1), J. J. (1) i A. J. (1) tj. o czyn z art. 233 kk - z uwagi na brak danych dostatecznie uzasadniających popełnienie czynu zabronionego.

(dowód: uzasadnienie wyroku z dnia 5.09.2012 r. – k. 69 -70 akt sprawy II K 233/12, pismo Komendy Powiatowej Policji w R. - k. 51 wraz z załącznikami - k. 52-61 akt sprawy II K 233/12)

W piśmie z dnia 26.04.2011 r. złożonym do sprawy VI W 310/11 A. J. (2) podała, że J. J. jako żona byłego milicjanta działała w sposób komunistyczny, że „prostacko i prymitywnie adekwatnie do swojego poziomu” opluła jej drzwi, że jest ofiarą „bestialskich działań J.”, że J. „prowadzą bezbarwne i ograniczone intelektualni pseudo –życie”. W kolejnym piśmie z dnia 29.06.2011 r. A. J. (2) określiła J. i W. J. jako prymitywnych i ograniczonych moralnie i intelektualnie osobników i typów, jako „typy społeczne”, „prostacką tłuszcę”, W. J. – „pseudo – policjantem”

(dowód: pismo – k. 21 – 23, 43-44 akt sprawy VI W 310/11)

W dniu 10 marca 2011 roku A. T. (1) zgłosiła do organów ścigania incydent z pozywanymi twierdząc, że opluwali oni drzwi wejściowe do jej mieszkania. Przybyli na miejsce funkcjonariusze policji nie stwierdzili śladów pobrudzenia drzwi. W związku z tym zdarzeniem Komenda Powiatowa Policji w R. złożyła do Sądu Rejonowego w Radomsku wniosek o ukaranie A. T. (1) za to, że dniu 10 marca 2011 roku ze złośliwości i swawoli chcąc wydawać niepotrzebną czynność powiadomiła telefonicznie dyżurnego Komendy Powiatowej Policji w R. o niezaistniałej interwencji, to jest wykroczenia z art. 66 § 1 k.w. Prawomocnym wyrokiem z dnia 11 lipca 2011 roku wydanym w sprawie VI K 310/11 Sąd Rejonowy w Radomsku uniewinnił A. T. (1) od popełnienia zarzucanego jej czynu.

(dowód: wniosek o karanie notatka urzędowa w dnia 10 marca 2011 tego –k. 1, wyrok – k. 47 akt sprawy VI K 310/11)

Przed Sądem Rejonowej w Radomsku toczyło się z zawiadomienia o przestępstwie złożonego przez pozwanych postępowanie przeciwko A. T. (1) oskarżonej o to, że w okresie od czerwca 2011 roku do 1 października 2011 w R. A. T. (1) wielokrotnie groziła J. i W. J. (3) pobiciem, uszkodzeniem ciała oraz śmiercią wzbudzając u nich uzasadnione obawy spełnienia gróźb. Prawomocnym wyrokiem z dnia 10 lipca 2012 r. wydanym w sprawie VI K 9/12 Sąd Rejonowy w Radomsku w miejsce zarzucanego czynów ustalił, że A. T. (1) w dniu 1 października 2011 r. groziła J. J. (1) uszkodzeniem ciała i pozbawieniem życia, przy czym groźby te wzbudziły uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione, to jest czynu z art. 190 § 1 k.k. i na podstawie artykułu 17 § 1 pkt 3 k.p.k. postępowanie karne w stosunku do A. T. (1) umorzył.

(dowód: zawiadomienie o przestępstwie – k. 2, wyrok – k. 136 w aktach sprawy VI K 9/12)

W dniu 5 października 2011 r. A. T. (1) złożyła do Sądu Rejonowego w Radomsku prywatny akt oskarżenia, wskazując, że w dniu 1 października 2011 r. została pobita przez J. J. (1). W akcie tym używała pod adresem J. i W. J. określenia, że są oni „prostackimi i mściwymi osobnikami”, że przez ich „bandycką działalność” nabawiła się choroby wieńcowej

serca. Do aktu oskarżenia załączyła zaświadczenie lekarskie z dnia 3.10.2011 r. stwierdzające u A. T. (1) stłuczenie powłok skóry owłosionej głowy z zadrapaniem okolicy czołowo skroniowej prawej, stłuczenie kończyny górnej prawej oraz kartę informacyjną leczenia szpitalnego z dnia 1.10.2011 r. z rozpoznaniem powierzchownego urazu głowy i ręki prawej. Nadto dołączyła pismo kierowane do Naczelnika Wydziału Prewencji KPP w R. z dnia 19.09.2011 r., w którym pisała, że ma chorobę wieńcową „dzięki bandyckim i prostackim czynom J.”, że ludzi takich jak małżonkowie J. określa się w psychologii jako psychopatów.

Wobec nie popierania oskarżenia przez A. T. (1) i żądania prowadzenia sprawy publicznie – skargowej i pociągnięcia J. J. do odpowiedzialności karnej za usiłowanie w dniu 1.10.2011 r. dokonania zabójstwa jej osoby postanowieniem z dnia 8.02.2012 r. Sąd Rejonowy w Radomsku umorzył postępowanie karne na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.c.

(dowód: akt oskarżenia z załącznikami – k. 1- 4, pismo – k. 8-9 protokół rozprawy – k. 27-28 - wszystkie w aktach sprawy II K 703/11)

W dniu 15 grudnia 2011 r. powódka i pozwana spotkały się w (...) w R.. Kiedy powódka znajdowała się w gabinecie lekarskim u dr K. S., pozwana wtargnęła do gabinetu i zaczęła powódkę uderzać rękami po głowie i prawym policzku.

(dowód: zeznania świadka K. S. – k. 64)

Prawomocnym wyrokiem z dnia 5 września 2012 roku wydanym w sprawie sygn. akt II K 233/12 Sąd Rejonowy Radomsku uznał J. J. (1) za winną tego, że w dniu 15 grudnia 2011 roku około godz. 10.30 w (...) w R. spowodowała u A. T. (1) obrażenia ciała w postaci stłuczenia głowy z podbiegnięciami krwawymi okolicy łuku brwiowego i policzka prawnego, które to obrażenia spowodowały roztrój zdrowia na czas poniżej 7 dni to jest czynu z art. 157 § 2 k.k. i za to wymierzył J. J. (1) karę grzywny. Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 15.12.2011 r. A. J. (2) w godzinach rannych spotkała na paterze bloku W. J. (1), który wypowiedział w jej kierunku kilka nieprzyjemnych słów i przekleństw, na co A. T. (1) nie odezwała się i odeszła Następnie ok. godz. 10.00 A. T. (1) udała się do poradni P., gdzie miała ustalony termin wizyty, zabierając ze sobą gaz obezwładniający, który nosiła przy sobie od dłuższego czasu. O godzinie 10.15 A. T. siedziała w poczekalni wśród innych pacjentów, wówczas przyszła J. J., która kiedy ujrzała A. T. (1) zaczęła głośno zwracać się do niej, mówiąc między innymi, że porysowała samochód jej syna. A. T. (1) krótko opryskliwie odpowiedziała sąsiadce, po czym weszła do gabinetu lekarskiego. Kiedy była w gabinecie do gabinetu wtargnęła J. J., która powiedziała do lekarki, że „przyjmuje wariatkę”. Lekarka polecała J. J. opuszczenie gabinetu i próbowała ją wyprowadzić, na co J. J. nie reagowała, po czym zaczęła kilkakrotnie uderzać rękami po głowie i twarzy A. T..

(dowód: wyrok- k. 66, uzasadnienie – k. 69-74 w aktach sprawy II K 233/12)

W lutym 2015 r. powódka złożyła do K. w R. pismo, w którym określiła pozwanego ubekiem lub s- bekiem, obleśnym typem, syna pozwanego – uzbeckim synem, zachowanie pozwanego określiła jako psychotyczne i przejawiające oznaki wścieklizny, podała, że pozwani „kiszą się we własnym sosie”, prowadzą ubeckie prostackie pseudo-życie, że z ich mieszkania niesie się smród.

(dowód: pismo –k. 16-20)

W dniu 23 sierpnia 2015 r. powódka głosiła się do pomocy doraźnej, podała w wywiadzie lekarzowi, że obawia się że ma stan przedzawałowy i że nad nią mieszka „były policjant, który znęca się (...), ubek się zabawia, podsłuchuje”.

(dowód: karta wizyty – k. 70)

Wielokrotnie w miejscu zamieszkania stron w związku z konfliktem sąsiedzkim interweniowała policja, którą wzywała zarówno powódka jak i pozwani. Powódka zarzucała, że pozwani stukają w sufit i zakłócają ciszą nocną. Pozwani powyższemu zaprzeczali. Powódka zgłosiła również, że pozwani dokarmiają ptaki, przez co jest zanieczyszczony jej balkon oraz że pozwani powiesili mokrą bielizną na balkonie. Powódka składała skargi na czynności funkcjonariuszy policji, którzy brali udział w interwencjach. Pozwani z kolei wezwali policję skarżąc się na szczekanie psa powódki

- miało to miejsce czasie kiedy powódka pracowała w Niemczech, zaś jej mieszkaniem i psem opiekował się M. W.. Pozwani zarzucali, że powódka wszczyna awantury, grozi im pobiciem, zaśmieca klatkę schodową.

(dowód: zeznania świadków: P. N.- k. 63- 63 odwrót, M. Ł. –k. 63 odwrót, J. P. - k. 63 odwrót- 64, M. W. – k. 64 – 64 odwrót, pismo Towarzystwa Budownictwa (...) w R. z dnia 29.01.2010 r. – k. 89, pismo pozwanych z dnia 30.07.2007 r. – k. 7-8, przesłuchanie powódki – k. 175)

Powódka została skazana przez Sąd Rejonowy w Radomsku w związku z zakłócaniem spokoju w bloku na karę grzywny. W związku z tym incydentem pozwani wezwali Policję, powódka przyznała przez funkcjonariuszami, że celowo zakłócała ciszę uderzając w szafkę.

(dowód: przesłuchanie powódki- k. 175)

Powódka zarzucała, że pozwani 5 – cio krotnie zalani jej mieszkanie. W związku z tym pozwany W. J. (1) zwrócił się do Towarzystwa Budownictwa (...) Sp. z o.o. w R. o przeprowadzenie komisyjnej kontroli potwierdzającej stan techniczny instalacji wodnokanalizacyjnej znajdującej się w jego mieszkaniu. TBS po komisyjnych oględzinach stwierdziło w łazience pozwanych pęknięcie u podstawy ceramicznej muszli klozetowej z widocznymi wyciekami wody spod muszli, co mogło powodować przeciek wody do niżej położonego lokalu powódki. Stwierdzano, że źródłem przecieku może być również sposób odpływu wody z wanny. TBS zaleciło pozwanemu wymianę pękniętej muszli i zmianę podłączenia odpływu wody z wanny.

(dowód: pismo Towarzystwa Budownictwa (...) w R. z dnia 10.09.2015 r. – k. 80)

Powódka ma złe relacje z kilkoma innymi mieszkańcami bloku. Powódka w szczególności popadła w konflikt z E. S.. Kiedy sąsiadka ta remontowała swoją łazienkę, w związku z czym słyszalny był w bloku hałas, powódka oskarżyła pozwanych o wywoływanie tego hałasu. Powódka wyzywała pozwaną od prostytutki, hitlerowca, psychopaty, mówiła, że pozwana powinna iść do domu starców. Pozwanego nazywała hitlerowcem, gestapowcem, kanalią, bandytą, mówiła do niego „żeby zdechl”. Powódka była prowokująca i wulgarna. Krzyczała we własnym mieszkaniu, co było słyszalne w innych mieszkaniach. Groziła, że wysadzi gazem mieszkańców bloku, w związku z czym mieszkańcy bloku złożyli zawiadomienie do TBS i na policję.

(dowód: zeznania świadków E. S. – k. 101 odwrót – 102, W. B. – k. 102- 102 odwrót, Z. K. – protokół elektroniczny – k. 160, nagranie 00:06:59 – 00:24:00, częściowo przesłuchanie pozwanej i pozwanego – k. 176 i 176 odwrót)

W związku z tym zawiadomieniem powódce został przedstawiony przez organy ścigania zarzut popełnienia przestępstwa.

(dowód: przesłuchanie powódki – k. 175)

Powódka złośliwie budziła domofonem w nocy mieszkańca bloku Z. K..

(dowód: zeznania świadka Z. K. – protokół elektroniczny – k. 160 nagranie 00:06:59 – 00:24:00)

Powódka ma 61 lat, utrzymuje się z emerytury w kwocie 760 zł, uzyskuje dodatkowe dochody z pracy w Niemczech jako opiekunka.

(dowód: przesłuchanie powódki – k. 175 odwrót)

Pozwana J. J. (1) ma 85 lat, pozwany W. J. (1) ma 89 lat. Pozwani chodzą spać około godz. 22, W. J. (1) zasadniczo porusza się przy pomocy laski, z tym że w domu z uwagi na bliskie odległości różnych sprzętów laski nie używa.

(dowód: przesłuchanie pozwanych – k. 175 odwrót- 176 odwrót)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jest częściowo zasadne. Powódka domagała się zadośćuczynienia powołując się na naruszenie jej dóbr osobistych i rozstrój zdrowia doznany wskutek znęcania się psychicznego przez pozwanych oraz pobicia przez nich.

Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. W razie naruszenia dobra osobistego służy między innymi roszczenie majątkowe o zadośćuczynienie - art. 24 § 1 zd. 3 i § 2 k.c. w zw. z art. 445 i 448 k.c.

Zadośćuczynienie jest szczególną formą naprawienia szkody niemajątkowej - krzywdy stanowiącej rodzaj rekompensaty pieniężnej za doznane przez osobę pokrzywdzoną czynem niedozwolonym cierpienia fizyczne (ból i inne dolegliwości) oraz cierpienia psychiczne (ujemne uczucia przeżywane w związku z cierpieniami fizycznymi i ich długotrwałość). Zadośćuczynienie pieniężne ma na celu przede wszystkim złagodzenie tych cierpień, ma charakter całościowy i powinno stanowić rekompensatę pieniężną za całą krzywdę doznaną przez poszkodowanego, a jednocześnie nie może być źródłem wzbogacenia.

Przepisy kodeksu cywilnego nie zawierają żadnych kryteriów, jakie należy uwzględnić przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego. Przy ocenie, jaka suma jest, w rozumieniu art. 448 k.c., odpowiednia tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dóbr osobistych należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem. Dla oceny tej nie jest też bez znaczenia stopień winy osoby naruszającej dobra osobiste (por. wyrok Sądu najwyższego z dnia 11 kwietnia 2006 r., I CSK 159/05), cel który zamierzała ona osiągnąć, podejmując działanie naruszające te dobra i korzyść majątkowa, jaką w związku z tym działaniem uzyskała lub spodziewała się uzyskać (tak wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 28.3.2012 r., I ACA 162/12, L.).

W przypadku zawinionego zachowania określonej osoby, wskutek którego doszło do naruszenia dóbr osobistych, osobie poszkodowanej przysługuje roszczenie o zadośćuczynienie wobec sprawcy krzywdy. Jedną z podstawowych przesłanek powstania odpowiedzialności odszkodowawczej na zasadzie winy jest zawinione postępowanie osoby wyrządzającej krzywdę.

Powódka w rozpoznawanej sprawie powołała się na to, że takim zawinionym zachowaniem godzącym w jej dobra osobiste było znęcanie się psychiczne i fizyczne, w szczególności powódka powołała się na kilkakrotne zalanie mieszkania przez pozwanych, pobicie ją przez pozwaną w dniach: 26.06.2007 r., 1.10.2011 r., 15.12.2011 r., wyzwiska i groźby kierowane przez pozwanych, złożenie zawiadomienie o porysowaniu samochodu, bezzasadne wzywanie policji, zakłócanie miru domowego.

W związku z zarzutami powódki wskazać należy, że zebrany w sprawie materiał dowodowy świadczy o istnieniu między stronami wieloletniego konfliktu sąsiedzkiego, który eskalował szczególnie w 2011 r. O konfliktach i złych relacjach powódki z pozwanymi świadczy szereg postępowań mających swój epizod w organach ścigania i wymiaru sprawiedliwości opisanych szczegółowo we wcześniejszej części uzasadnienia. Żadne z tych postępowań nie zakończyło się jednak skazaniem pozwanych za znęcanie się nad powódką, za groźby karne czy zakłócanie miru domowego. Organy ścigania konsekwentnie odmawiały wszczęcia dochodzenia odnośnie zarzutów stawianych przez powódkę pod adresem pozwanych to jest odnośnie czynów z art. 190 k.k. (dwukrotna odmowa), art. 193 k.k. (dwukrotna odmowa), art. 207 § 1 k.k. (3 krotna odmowa). Wskazać natomiast należy, że to powódka została skazana na karę grzywny za zakłócanie ciszy, którą to okoliczność powódka przyznała. Także z odmową wszczęcia śledztwa zakończyło się postępowanie dotyczące usiłowania zabójstwa w związku ze zdarzeniem z dnia 1.10.2011 r.

Wprawdzie w myśl art. 11 k.p.c. Sąd w postępowaniu cywilnym jest związany jedynie ustaleniami wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego, a nie postanowieniem o umorzeniu dochodzenia, nie mniej postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia i śledztwa są niewątpliwie dokumentami urzędowymi i jako

takie – stosownie do treści art. 244 § 1 k.p.c. - stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo stwierdzone. Dokument urzędowy korzysta z domniemania prawdziwości oraz autentyczności.

Powyższe domniemania nie zostały obalone przez powódkę, powódka nie udowodniła bowiem, by pozwani dopuścili się wobec niej zarzucanych przez nią przestępstw. Wręcz przeciwnie - z zeznań świadków zgłoszonych przez pozwanych, to jest E. S., W. B. i Z. K. wynika, że to powódka była osobą niezgodną, prowokującą konflikty, wulgarną, nie potrafiącą utrzymać poprawnych relacji z sąsiadami. To ona obrażała pozwanych używając pod ich adresem wulgarnych i bardzo pogardliwych określeń, wręcz inwektyw (m.in. gestapowcy, hitlerowcy, psychopaci). Brak jest podstaw do podważenia wiarygodności zeznań tych świadków, jako że są one spójne i wzajemnie ze sobą korespondują. Powyższe potwierdza w sposób ewidentny treść pism składanych przez powódkę do organów ścigania i sądu, w których używała wobec pozwanych obraźliwych i silnie zabarwionych pejoratywnie określeń, a mianowicie, że pozwani są „prostackimi i mściwymi osobnikami”, że prowadzą „bandycką działalność” (prywatny akt oskarżenia), że są psychopatami, że dopuszczają się „bandyckich i prostackich czynów” (pismo do Naczelnika Wydziału Prewencji KPP w R. z dnia 19.09.2011 r.), że pozwana jako żona byłego milicjanta działa w sposób komunistyczny, że postępuje „prostacko i prymitywne adekwatnie do swojego poziomu”, że jest ofiarą „bestialskich działań J.”, że pozwani „prowadzą bezbarwne i ograniczone intelektualni pseudo –życie”, że są prymitywnymi i ograniczonymi moralnie i intelektualnie osobnikami, „typami społecznymi”, „prostacką tłuszcza”, „ograniczonymi typami”, a W. J. – „pseudo – policjantem”(pisma z dnia 26.04.2011 r. i z dnia 29.06.2011 r. złożone do sprawy VI W 310/11). W trakcie wywiadu przeprowadzonego przez lekarza w związku z wizytą na pomocy doraźnej w dniu 23.08.2015 r. powódka określiła pozwanego ubekiem. Takie pejoratywne wyrażania znalazły się również w piśmie powódki z dnia 9.02.2013 r. Wreszcie wobec powódki toczy się postępowanie w związku z zawiadomieniem złożonym przez mieszkańców bloków o groźbach powódki wysadzenia bloku. Powódka przyznała, że zostały jej przedstawione zarzuty.

Sąd oddalił wniosek powódki o zwrócenie się do K. w R. o ustalenie interwencji zaistniałych od sierpnia 2015 r. w miejscu zamieszkania stron, albowiem wniosek ten został złożony po upływie terminu, a nadto fakt ten nie był sporny między stronami. Sąd pominął jako nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy dowody w postaci opinii o powódce (nie podpisanej przez jej autora) i listu gratulacyjnego (k. 78 i 79) jako że nie miały one dla rozstrzygnięcia sprawy żadnego znaczenia.

Powódka nie udowodniła również, by pozwana pobiła ją w czerwcu 2007 r. i 1 października 2011 r. i że była podsłuchiwana przez pozwanych. Odnośnie zdarzenia z dnia 1.10.2011 r. wskazać należy, że Sąd Rejonowy w Radomsku w sprawie IV K 9/12 ustalił, że to A. T. (1) w tym dniu groziła J. J. (1) uszkodzeniem ciała i pozbawieniem życia, czym wypełniła dyspozycję art. 190 § 1 k.k.

Jeśli zaś chodzi o zarzut uszkodzenia samochodu (od popełnienia którego powódka została uniewinniona) wskazać należy, że postępowanie to zostało zainicjowane nie przez pozwanych, lecz ich syna, zatem nie może rodzić jakiegokolwiek odpowiedzialności pozwanych.

Natomiast niewątpliwe jest, że pozwana w dniu 15.12.2011 r. uderzyła powódkę, czym dopuściła się czynu z art. 157 § 2 k.k. Oceniając ten czyn stwierdzić należy, że pozwana nie miała prawa dopuścić się napaści na powódkę, a do naruszenia dobra osobistego powódki doszło w gabinecie lekarskim w obecności lekarki powódki, co wywołało u powódki przykre doznania. Naruszenie dobra osobistego powódki było przez pozwaną zawinione, a samo przestępstwo z art. 157 § 2 k.k. jest przestępstwem umyślnym. Konsekwencją działania pozwanej było wywołanie u powódki obrażeń ciała w postaci słuczenia głowy i policzka, które spowodowały rozstrój zdrowia na czas poniżej 7 dni. Brak jednocześnie dowodów, by aktualny stan zdrowia powódki wiązać z pobiciem przez pozwaną i nie zostało wykazane, by powódka doznała obrażeń ciała wykraczających poza naruszenie nietykalności cielesnej.

Ustalając wysokość zadośćuczynienia Sąd miał na względzie okoliczność, że powódka w swym zachowaniu była wielokrotnie prowokacyjna, w sposób bezprawny obrażała pozwanych oraz używała wobec nich słów wulgarnych oraz inwektyw. Naruszyła tym samym obowiązujący w naszej kulturze wymóg szacunku i taktownego odnoszenia się do innych osób. Nadto nie bez znaczenia są składane przez powódkę liczne zawiadomienia o przestępstwie. Wprawdzie

działania te co do zasady są dopuszczalne w ramach obowiązującego porządku prawa, jednakże z uwagi na swoją uporczywość i intensywność, nosiły one znamiona szykany i chęci dokuczenia, zwłaszcza że gros ze sformułowanych zarzutów okazał się ostatecznie nieuzasadnionych.

Powyższe pozwala, by ocenić zachowanie powódki jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Mimo to powództwo zostało uwzględnione, gdyż wzajemne naruszenie dóbr osobistych nie dają podstaw do przyjęcia, że miała miejsce kompensata naruszeń. W świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego i stanowiska doktryny wzajemność naruszeń nie prowadzi do pozbawienia ochrony tego, kto sam doznał naruszenia swoich dóbr, naruszając dobra adwersarza, gdyż prowokacja czy retorsja nie należą do okoliczności wyłączających bezprawność (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 stycznia 2000 r. III CKN 553/98, Legalis nr 82816 i z dnia 11 sierpnia 2010 r. I CSK 649/2009, wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach: z dnia 4 kwietnia 2007 r. I ACa 139/2007, z dnia 13 listopada 2013 r. I ACa 486/2013).

Niemniej przez wzgląd na ową wzajemność naruszeń oraz zasady współżycia społecznego (art. 5 k.c.) Sąd Okręgowy ograniczył zakres zastosowanej wobec pozwanej sankcji opisanej w art. 24 k.c. określając wysokość zadośćuczynienia przyznanego na rzecz powódki, a mianowicie wziął pod uwagę wykazaną wzajemność naruszeń dóbr osobistych pozwanych przez powódkę (prowokacyjne zachowanie powódki, kierowanie przez nią powodów bezpodstawnych oskarżeń pod adresem pozwanych). W ocenie Sądu Okręgowego rozmiar doznanej przez powódkę wskutek pobicia w dniu 15.12.2011 r. krzywdy uzasadnia przyznanie od pozwanej J. J. (1) zadośćuczynienia w kwocie 3.000 zł. Kwota ta w realiach majątkowych stron z pewnością stanowi ekonomicznie odczuwaną wartość i spełni swoją funkcję kompensacyjną, a w pozostałym zakresie Sąd Okręgowy oddalił roszczenia powódki o majątkową ochronę dóbr osobistych, uznając je za rażąco wygórowane, a wobec pozwanego W. J. (1) za niezasadne. Ustalone zadośćuczynienie z uwagi na to, że pozwana jest emerytką, stanowić będzie dostateczną uciążliwość finansową, zapobiegającą tego rodzaju naruszeniom dóbr osobistych powódki w przyszłości.

Podstawę rozstrzygnięcia o odsetkach stanowił przepis art. 481 k.c. Nie zasługiwało na uwzględnienie żądanie zasądzenia odsetek od 15.12.2011 r., to jest od dnia pobicia powódki. W tym zakresie odnotować należy, że w orzecznictwie występują trzy zapatrywania co do daty, od jakiej winno być zasądzone zadośćuczynienie. Jedno zapatrywanie traktujące roszczenie o zapłatę pieniężnego zadośćuczynienia jako roszczenia bezterminowego, które zgodnie z art. 455 k.c. staje się roszczeniem terminowym niezwłocznie po wezwaniu dłużnika, a co za tym idzie przyjmujące, że ustawowe odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia należą się od dnia następującego po dniu, w którym zapłata powinna nastąpić niezwłocznie po wezwaniu wierzyciela, o którym stanowi art. 455 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 września 1970 r., II PR 257/70, OSNC 1971, Nr 6, poz. 103; z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1114/00, nie publ.; z dnia 18 lutego 2010 r., II CSK 434/09, nie publ.).

Według odmiennego poglądu, zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, mimo treści art. 455 k.c. w związku z art. 481 § 1 k.c., wymagalne jest, przy uwzględnieniu art. 316 k.p.c., dopiero z dniem wyrokowania. Zobowiązany pozostaje w opóźnieniu w zapłacie zasądzzonego zadośćuczynienia dopiero od tego dnia; od niego należą się odsetki za opóźnienie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 grudnia 1997 r., I CKN 361/97, nie publ.; z dnia 20 marca 1998 r., II CKN 650/97, nie publ.; z dnia 4 września 1998 r., II CKN 875/97, nie publ.; z dnia 9 września 1999 r., II CKN 477/98, nie publ.).

Wreszcie należy odnotować trzecie kompromisowe stanowisko, według którego żadna z przedstawionych koncepcji nie może mieć waloru wyłącznie trafnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 lutego 2011 r., I CSK 243/10, nie publ., z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, nie publ.; z dnia 4 listopada 2008 r., II PK 100/08, OSNP 2010, Nr 10, poz. 108). Odsetki należą się co do zasady, zgodnie z art. 481 k.c., za samo opóźnienie w spełnieniu świadczenia, choćby więc wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i choćby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Stanowią one bowiem rekompensatę uszczerbku majątkowego doznanego przez wierzyciela wskutek pozbawienia go możliwości czerpania korzyści z należnego mu świadczenia pieniężnego. Jeżeli zobowiązany nie płaci pieniężnego zadośćuczynienia w terminie wynikającym z przepisu szczególnego lub w

terminie ustalonym zgodnie z art. 455 k.c., uprawniony nie ma możliwości czerpania korzyści z zadośćuczynienia, jakie mu się należy już w tym terminie. W konsekwencji odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia należnego uprawnionemu w tym terminie powinny się należeć od tego właśnie terminu. Przyjętemu stanowisku nie sprzeciwia się to, że zasądzenie pieniężnego zadośćuczynienia i określenie jego wysokości w pewnym zakresie pozostaje w kompetencji sądu. Możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za krzywdę (art. 445 § 1 i art. 448 k.c.) nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Mimo więc pewnej swobody sądu przy orzekaniu o zadośćuczynieniu, wyrok zasądający zadośćuczynienie nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaracyjny (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, OSNC 2005, Nr 2, poz. 40; z dnia 17 listopada 2006 r., V CSK 266/06, nie publ.; z dnia 26 listopada 2009 r., III CSK 62/09, nie publ.).

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy Sąd podzielił pogląd, że odsetki winny być zasądzone od dnia wyrokowania. W oparciu o art. 359 § 2 k.c. ustalił, że należą się odsetki ustawowe (powódka żądała odsetek w wysokości 8 % w stosunku rocznym, które są wyższe niż w obowiązujące w dacie orzekania odsetki ustawowe).

Na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1, 2 i 4 k.p.c. postępowanie co do kwoty po 200.000 zł od każdego z pozwanych zostało umorzone wobec cofnięcia powództwa.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowił przepis art. 100 zd. 2 k.p.c., zgodnie z którym sąd może włożyć na jedną stronę obowiązek zwrotu wszystkich kosztów procesu, jeżeli przeciwnik uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu.

Roszczenia powódki zostały uwzględnione jedynie w 1 %.

Dlatego też powódka została obciążona poniesionymi przez pozwanych kosztami procesu w kwocie 3.698 zł. Na powyższą kwotę składa się wynagrodzenie z tytułu zastępstwa prawnego w kwocie 3.600 zł, wydatek na opłatę skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł oraz wydatek na zwrot kosztów podróży świadka. Jeśli chodzi o koszty zastępstwa procesowego, to zostały one ustalone, mając na uwadze jednorodność sprawy oraz występujące po stronie pozwanych współuczestnictwo, od łącznej kwoty żądanej od pozwanych, co uzasadniało z tytułu zastępstwa procesowego ustalenie stawki w kwocie 3.600 zł stosownie do treści z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity - Dz.U. z 2013 r., poz. 490) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1804) -por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12.07.1980 r., II CZ 79/80, OSNCP rok 1981, nr 2-3, poz. 37, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30.01.2007 r., III CZP 130/06, opubl. Monitor Prawniczy rok 2007, nr 21, str. 1197, uchwała SN z dnia 20.12.1963 r., III PO 17/63, OSN 1964, nr 6, poz. 107.

Wbrew stanowisku pełnomocnika pozwanych podstawą ustalenia kosztów zastępstwa procesowego nie mogła być wartość przedmiotu sporu uwzględniająca rozszerzenie powództwa, bowiem zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia w razie zmiany w toku postępowania wartości stanowiącej podstawę obliczenia opłat, bierze się pod uwagę wartość zmienioną, poczynając od następnej instancji.

Sąd nie znalazł podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. (taki wniosek złożył pełnomocnik powódki).

Przepis ten wprawdzie daje sądowi swobodę przy rozstrzyganiu o kosztach procesu, gdy stosowanie zasady wyrażonej w art. 98 k.p.c. i art. 100 zd. 2 k.p.c. nie można pogodzić z zasadą słuszności, jednakże należy podkreślić, że jako przepis szczególny nie może być wykładany rozszerzająco i wyklucza uogólnienia. Zastosowanie art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które uzasadniałyby odstępstwo od podstawowych zasad decydujących w przedmiocie kosztów procesu.

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się stosowanie art. 102 k.p.c., gdy:

- sprawa ma wątpliwy i dyskusyjny charakter,

- dochodzone roszczenie wynika z niejasno sformułowanych przepisów,

- strona przegrywająca znajduje się w wyjątkowo ciężkiej sytuacji majątkowej, a wytaczając powództwo była subiektywnie przeświadczona o słuszności dochodzonego roszczenia, natomiast strona wygrywająca korzystała ze stałej obsługi prawnej i nie poniosła dodatkowych nakładów na prowadzenie procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2011 r., II CZ 203/10, LEX nr 738399 oraz z dnia 9 lutego 2011 r., V CZ 98/10, LEX nr 738404, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 1974 r. CZ 88/97 i z dnia 7 stycznia 1982 r., II CZ 191/81 oraz wyrok z dnia 1 października 1974 r., II PR 207/74).

Trudna sytuacja materialno-życiowa strony przegrywającej sprawę może być oceniana jako szczególnie uzasadniony wypadek, przewidziany w art. 102 k.p.c., jeśli związana jest z mającym usprawiedliwienie w okolicznościach sprawy dochodzeniem roszczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22.04.2010 r., II CZ 22/10, niepubl.)

Pełnomocnik powódki wnosząc o nieobciążanie powódki kosztami procesu na wypadek oddalenia powództwa w żaden sposób wniosku tego nie uzasadnił.

Podkreślić przy tym należy, że pozwani w celu obrony w związku z procesem wytoczonym przez powódkę udzielili pełnomocnictwa radcy prawnemu, co wiązało się z dla nich z kosztami i co uzasadniało zasądzenie tych kosztów od powódki

Podstawę rozstrzygnięcia o przyznaniu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódkce z urzędu stanowiły przepisy § 15 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. poz. 1805). Stawka wynagrodzenia w myśl § 2 ust. 3 rozporządzenia z dnia 28.09.2002 r. została podwyższona o stawkę podatku od towarów i usług.

Sędzia SO Ewa Tomczyk